

37037.2 (474) (072) 371.01

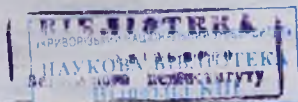
Міністерство освіти України

Криворізький державний педагогічний інститут

Криворізька середня школа №69

Проблеми гуманізації навчально-виховного процесу у педагогічній теорії та практиці української школи

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції.

Кривий Ріг - 1996

24	КОМАРОВ В.О. Формування творчого гуманітарного мислення на уроках історії України	39	✓
25	ЧИРВА Ю.І. Вирішення в школі питань укріплення основи як засіб гуманістичного виховання учнів	41	✓
26	ДРУЗЬ Б.Г. Гуманізація змісту навчання початкової математики	43	✓
27	ЄВТУЩЕНКО С.Х., КОСТОГРИЗ Т.І. Гуманістичне виховання учнів в шкільній біології	44	✓
28	ЛЮБАР І.Г. Педагогічні проблеми природоохоронної роботи як засіб гуманістичного виховання учнівської молоді	46	✓
29	ДРУЗЬ З.В., ДРУЗЬ Ю.Б. Формування у школярів шанобливого ставлення до природи	48	✓
30	АФОНІН А.П., КІРІН А.О., ВИСОЧИН В.І., ТЕРЛЕЦЬ КА І.М. Принципи валеології в учбовому процесі школи	50	✓
31	ПАВЛИКОВ С.П. Проблеми формування екологічної культури учнівської молоді як форми гуманістичного ставлення людини до природи	52	
32	КРАСЮК І.О., АНДРІАНОВ Т.В. Особливості гуманізації навчального процесу з образотворчого мистецтва в вокальних класах	54	
33	КОВТКО О.С. Гуманістичне виховання учнів початкових класів засобами української етнопедагогіки	55	✓
34	ДРАШКО О.М. Реалізація гуманістичного виховання на уроках обслуговуючої праці	57	
35	ПРОСКУРОВА І.П. Формування духовності молодших школярів засобами спецкурсів	59	
36	МЕЛЬНИЧУК Г.М. Аутентичні тексти в практиці викладання німецької мови як іноземної	61	
37	ТКАЧЕНКО Н.І. Гуманізація внутрішкільного контролю	63	
38	КАРАМАН О.В., КАРАМАН С.О. Гуманізація оцінювання знань учнів	64	✓
39	МІРЗОЄВА Н.А. Формування гуманних якостей особистості на уроках обслуговуючої праці	66	
40	ЧИРВА О.Ч. Шляхи подолання затруднень у формуванні особистості засобами образотворчого мистецтва	68	✓
41	ОМЕЛЬНИЧЕНКО О.О. Активізація творчої діяльності учнів засобами народного мистецтва	69	
42	АЩУРКО Ю.О. Гуманістичне виховання учнів початкових класів у родинному колі	71	
43	ДАНИЛЕНКО М.В., ЛЮБАР І.Г. Подолання гуманістичного виховання школярів засобами природничого краєзнавства	73	✓
44	ІВАНЧЕНКО І.В. Організація роботи учнів при розучуванні шкільної пісні	75	
45	ЛІННИК І.Ф. Гуманістичне виховання молодших школярів	77	

почуття зв'язку учня з усім світом, усвідомлення свого місця в історичному процесі, так необхідні для становлення громадянина.

В.О. Комаров

Формування творчого мислення на уроках історії України

Як відомо, всі розумові процеси можна класифікувати на репродуктивні, тобто підтверюючі без будь-якої перебудови інформації, та творчі. Але проміжне положення між ними займають ще й реконструктивні процеси мислення. Якщо в галузі вивчення творчих пізнавальних процесів на сьогоднішній день ми маємо певний доробок (І.Я.Лернер, А.Я.Пономарьов), то дослідження репродуктивних, а тим більше реконструктивних процесів ще й не починалося. Крім того, треба враховувати також, що кожен з різновидів мислення формує і відповідні знання. Так репродуктивні пізнавальні процеси дозволяють отримувати знання на рівні емпіричного опису, а реконструктивні ведуть до нормативних знань.

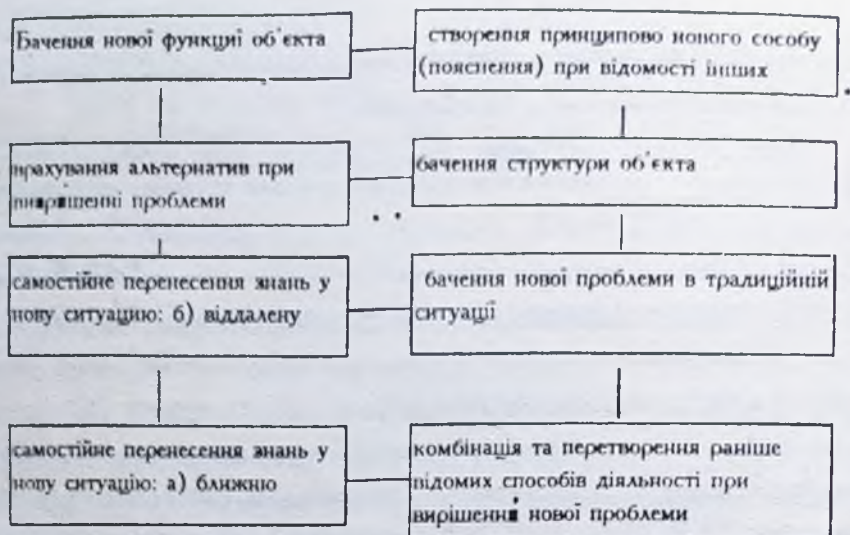
Однак, на даному етапі дослідження неможливо розрізнити репродуктивне та реконструктивне мислення як певні протилежності творчим процесам. Тому ми будемо говорити про формально-логічне та творче мислення, маючи на увазі, що перше з них об'єднує як репродуктивні, так і реконструктивні пізнавальні процеси.

Дослідження, здійснене автором цих рядків під час конструювання великої кількості творчих пізнавальних задач з історії України, які можна безпосередньо використовувати у навчальному процесі, показало, що незалежність між рисами творчого мислення надзвичайно складна та ієрархована. У загальному вигляді її можна відобразити так, як це зроблено на мал. 1.

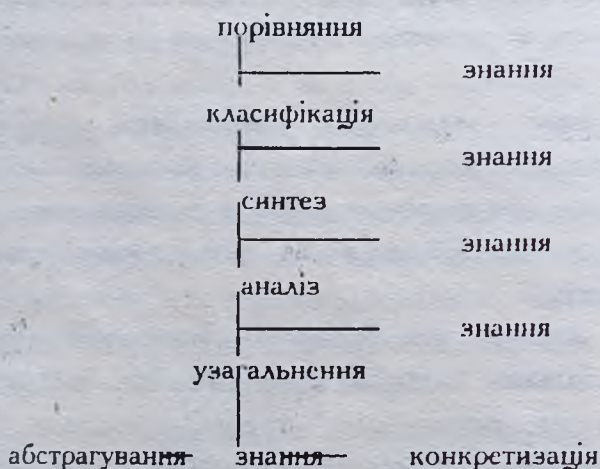
На наступному етапі дослідження вивчалася формально-логічна складово-пізнавальна процесу. Як відомо, вона складається з аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, класифікації, абстрагування, конкретизації та систематизації. Зв'язок між ними відображено на мал. 2.

Ретельний аналіз отриманих дослідником результатів дозволяє зробити висновок про те, що така формально-логічна операція, як аналіз сприяє формуванню такої риси творчого мислення, як "бачення структури об'єкта". Це пояснюється тим, що саме завдяки аналізу проводиться розподіл цілого на частини та встановлення зв'язків між ними. Але далі співвідношення між цими двома

Мал. 1. Зв'язок рис творчого мислення

Мал. 2. Нормативна модель формально-логічного мислення

сторонами пізнання стають набагато складнішими. Наприклад, така риса творчого мислення, як "врахування альтернатив при вирішенні проблеми" матиме місце лише тоді, коли виникне питання про необхідність використання на формально-логічному рівні таких операцій, як абстрагування чи конкретизація. Але вони мають місце після узагальнення і ведуть до систематизації. Після аналізу відбувається така операція, як синтез. Завдяки йому створюється нове ціле порівняно з тим, що було предметом аналізу. Таким чином, можна зробити висно-

вок, що саме завдяки синтезу формується така риса творчого мислення, як "створення принципово нового підходу (способу, пояснення) при відомості інших". У такому разі можна припустити, що така риса формально-логічного мислення, як узагальнення формує "бачення нової функції об'єкта". А операція порівняння веде до "комбінування та перетворення раніше відомих способів діяльності при вирішенні нової проблеми". Звідси випливає, що "бачення нової проблеми в традиційній ситуації" формується завдяки операції класифікації.

І нарешті, треба сказати, що такі риси творчого мислення, як самостійне перенесення знань в нову ситуацію, як ближню, так і віддалену, формується завдяки операції систематизації.

Ю.І.Чирва

Вивчення в школі питань українізації освіти як засіб гуманістичного виховання учнів

Як свідчить повсякденна практика, гуманістична спрямованість державної політики в галузі освіти може бути ефективною лише за умов врахування потреб культурно-освітнього розвитку всіх народів, що мешкають на території сучасної України. Нажаль, процес розбудови національної школи в республіці ще далекий від свого завершення. Не дивлячись на те, що зазначений напрям освітньої політики спирається на міцну правову базу, в ряді регіонів України він зустрічає протидію з боку місцевих владних структур, деяких громадських організацій та засобів масової інформації. В Криму, на Донбасі, в великих індустріальних центрах Наддніпрянщини українізація освітніх закладів просувається занадто повільно. Не вдаючись до докладного аналізу причин такого становища в національній освіті, слід все ж зауважити, що однією з них є тягар застарілих, нав'язаних радянською пропагандою стереотипів в оцінці досвіду українізації школи, яка відбувалася в УСРР в 20-30-х рр. Ще в 1934 р. В.П.Затонський зазначав: "Українські націоналістичні елементи, користуючись абсолютним придушенням класової чуйності попереднього керівництва Наркомосу, настільки зухабніли, що почали примусову українізацію дітей інших національностей, в т.ч. і російської". Саме такі погляди на особливості національної політики України в галузі освіти властиві сьогодні тим, хто не бажає поглиблення процесу українізації сучасної школи.

Оскільки формування світогляду майбутніх громадян української держави значною мірою залежить від вчителя, то особливу увагу викладачів історії

